

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri Fødevarestyrelsen

16. august 2013
Dok. Nr. D13-48245

Høring over Lov om ændring af lov om indendørs hold af drægtige søer og gylte

Dyrenes Beskyttelse skal hermed afgive sit høringssvar til Forslag til Lov om ændring af lov om indendørs hold af drægtige søer og gylte (forbud mod fiksering i løbe- og kontrolafdelingen).

Vedr. § 1:

Forbud mod fiksering hilses velkommen

Dyrenes Beskyttelse mener, at svin som minimum skal opstaldes i henhold til de krav, der er gældende under mærket "Anbefalet af Dyrenes Beskyttelse", hvilket blandt andet indbefatter adgang til udendørs arealer og løsdrift i hele soens cyklus.

Imidlertid arbejder Dyrenes Beskyttelse også for forbedring af forholdene for de mange millioner dyr i den industrielle svineproduktion. På baggrund af den omfattende dokumentation for meget alvorlige velfærdsproblemer som følge af fiksering hilser Dyrenes Beskyttelse derfor et forbud mod fiksering i løbe- og kontrolafdelingen velkommen.

Søerne bør på sigt være løse i grupper

Det allerede eksisterende krav om løsdrift under drægtigheden kræver, at søer er løse i grupper. Kravet gælder som bekendt i hele EU og er blevet indført for 10 år siden med en 10 årig overgangsordning, så det i dag gælder alle stalde. Kravet om løsdrift i grupper er indført på baggrund af stor og veldokumenteret viden om svin som stærkt sociale dyr. Det er således forbudt at opstalde drægtige søer individuelt, sådan som det med lovforslaget tillades for perioden fra fravæning til fire uger inde i drægtigheden. Dette er uforståeligt, da søerne i denne periode er endnu mere socialt aktive, end de er det senere i drægtigheden. Den ekstraordinære sociale motivation er således også fremhævet i lovforslagets bemærkninger som argument for forbuddet mod fiksering, ligesom det var et vigtigt argument i arbejdsgruppen om hold af svin, hvis anbefalinger ligger til grund for lovforslaget. Hensynet til søernes velfærd tilsiger således, at de også i denne periode bør opstaldes i grupper. Arbejdsgruppen anfører, at der samtidig vil kunne drages god nytte af den forhøjede sociale motivation, da de

rangkampe som følger af den lovpligtige gruppering senest fire uger inde i drægtigheden, vil kunne mildnes, hvis de sker i forbindelse med den særlige sociale motivation knyttet til brunsten.

Det eneste argumentet for individuel opstaldning, der anføres i lovforslagets bemærkninger er, at *"svineproducenter, der allerede benytter denne produktionsform, herunder til produktion af UK-grise (Englandsgrise) vil kunne fortsætte produktionen i eksisterende løsdriftssystemer"*.

Dyrenes Beskyttelse anerkender hensynet til producenter med eksisterende staldanlæg, men anbefaler, at der af hensyn til dyrenes velfærd stilles krav om, at nybyggerier og større ombygninger indrettes til løsdrift i grupper ligesom det allerede er påkrævet for drægtige søer. Som anført i arbejdsgruppens rapport og i ministeriets bemærkninger til lovforslaget *"foreligger der i dag god viden om egnede management- og opstaldningsforhold af søer holdt i grupper under brunsten"* og det er derfor ikke problematisk at nyetablere anlæg til søer i grupper fremfor i individuelle stier.

Mulighed for rutinemæssig fiksering er meget uhensigtsmæssig

Dyrenes Beskyttelse finder det særdeles beklageligt og meget overraskende, at der gives mulighed for fiksering i 3 dage i den egentlige brunstperiode, og at det efter alt at dømme vil kunne ske rutinemæssigt. Muligheden er formuleret som at fiksering kan ske *"såfremt det vurderes at dyret på grund af sin adfærd kan skade sig selv eller andre dyr"*. Bemærkningerne til lovforslaget tyder imidlertid ikke på, at der vil blive stillet nærmere krav til denne vurdering. Det lader således til, at det vil blive op til svineproducenten selv at bestemme, om han/hun finder fiksering nødvendig ud fra en subjektiv bedømmelse eller formodning om, at søer kan komme til skade, når de er løse og ikke ud fra en konkret vurdering af den enkelte so og hendes adfærd og situation i flokken.

Dette er af flere grunde betænkeligt. Arbejdsgruppen om hold af svin har på baggrund af Århus Universitets udredning af området udtalt følgende (Arbejdsgrupperapport om hold af svin, side 65-66):

"Arbejdsgruppen anerkender, at der i forbindelse med brunsten kan være problemer med søer, som springer op på hinanden. Hvis underlaget er glat, eller hvis der er stor forskel på størrelsen af dyrene, kan dette resultere i benskader. Arbejdsgruppen bemærker dog samtidig, at problemer med benskader sandsynligvis kan begrænses gennem management. Arbejdsgruppen kan dog ikke udelukke, at der, hvis søer skal gå løse i løbeafdelingen, kan opstå behov for undtagelsesvist at isolere enkelte søer fra flokken. Der skal endvidere være flugtmuligheder for de søer, der bliver sprunget op på".

Dyrenes Beskyttelse er enig i arbejdsgruppens bemærkninger. På den baggrund skal Dyrenes Beskyttelse på det kraftigste anbefale, at det i lovgivningen sikres, at der er tale om "undtagelsesvist at isolere enkelte søer" og at dette fra starten formidles tydeligt, så der ikke er tvivl om tolkningen¹.

¹ Som inspiration til præcisering og formidling kan Dyrenes Beskyttelse anbefale den svenske lovgivning og bemærkninger til forbud mod fiksering under faring og diegivning. Muligheden for undtagelsesvis fiksering i få dage omkring faring blev ved lovens vedtagelse i vidt omfang af producenterne tolket som en mulighed for rutinemæssig fiksering, hvorefter de svenske myndigheder i en senere revidering præciserede, at der skulle være tale om konkret vurdering af den enkelte so og der ikke måtte fikseres forebyggende ud fra en generel forventning om problemer ved at have søer løse under faring. Dette er formidlet med eksempler i materiale, der supplerer loven.

Dette er vigtigt fordi rutinemæssig fiksering under brunsten vil have en række særdeles uacceptable følger:

- 1) Under selve brunsten har søerne en hormonelt drevet aktiv, rastløs og socialt opsøgende adfærd, som det er af endog meget alvorlig velfærdsmæssig betydning at forhindre gennem fiksering. Dette er nøje beskrevet i bemærkningerne til lovforslaget som en vigtig grund til at indføre forbuddet mod fiksering i løbe-kontrolafdelingen. Det er derfor paradoksalt, hvis rutinemæssig fiksering tillades netop i den periode, der fremføres som argument for kravet om løsdrift.
- 2) Da søerne ifølge forslaget kun må fikseres under selve brunsten vil rutinemæssig fiksering betyde, at de skal komme fra fiksering i farestalden til få dages løsdrift i løbe-kontrolafdelingen indtil de er kommet i brunst, hvorefter de igen fikseres nogle dage og til sidst er løse i resten af drægtigheden. Cyklus efter cyklus. Sådanne skift mellem fiksering og løsdrift er skadelige for søernes velfærd som dokumenteret af undersøgelser af skift mellem de to opstaldningsformer (omtalt i vidensyntese fra Århus Universitet i arbejdsgruppe-rapport om hold af svin). Der er derfor stærkt betænkeligt at indføre skift mellem løsdrift og fiksering fremfor at satse helhjertet på løsdriften, og det strider mod lovens intention om bedre dyrevelfærd.
- 3) Arbejdsgruppen om hold af svin anfører som en fordel ved forbud mod fiksering, at rangkampe i forbindelse med gruppering forud for drægtigheden vil kunne mindskes på grund af den særlige sociale motivation forbundet med brunsten. Derfor vil det være helt uhensigtsmæssigt, hvis der åbnes for rutinemæssig fiksering af søerne netop på dette tidspunkt og endnu et af argumenterne for løsdriften er sat ud af spil.
- 4) En vidtgående mulighed for rutinemæssig fiksering under brunsten virker ikke motiverende for læring og praktisering af optimal management af løse søer og indretning af stalde, så søerne ikke kommer til skade i forbindelse med brunstadfærden (ordentlig plads, gode skridsikre gulve, flugtmuligheder og optimal management som beskrevet af arbejdsgruppen i det ovenfor anførte citat og af Århus Universitets vidensyntese til arbejdsgruppen). Den lette løsning vil være at fikserer i perioden fremfor at bruge de fornødne ressourcer. Herved fremmes en udvikling i retning af stalde, der netop ikke er indrettet optimalt med henblik på løsdrift og på at rumme søernes naturlige adfærd med et minimum af skader til følge.

Kortvarig isolering af enkelte dyr skal kunne kontrolleres

I forlængelse af, at det klargøres, at enkelte søer kun undtagelsesvist og på konkret foranledning må isoleres fra flokken, skal Dyrenes Beskyttelse opfordre til, at der udarbejdes klare retningslinjer som bevirker, at det ved offentlig velfærdskontrol og i sundhedsrådgivningen ikke vil blive anset for acceptabelt, at alle søer eller hovedparten af søerne står fikseret under brunsten/er isoleret i sti (se nedenfor). Endvidere skal det sikres, at der i besætningen foretages tilstrækkelig registrering til, at det kan kontrolleres, hvor længe den enkelte so er fikseret/er isoleret i sti og hvorfor.

Isolering af enkelte dyr skal ske til stier ikke ved fiksering

Dyrenes Beskyttelse skal opfordre til, at det i loven påkræves, at den undtagelsesvis isolering af enkelte søer sker til stier fremfor ved fiksering. Der er intet fagligt belæg for, at søer skal fikseres i snævre bokse uden bevægelsesmulighed i stedet for at blive fjernet fra flokken ved at blive sat i stier. Før brunsten og i resten af drægtigheden må søerne ifølge gældende lov og det nye lovforslag fjernes til stier, men *ikke* til fiksering. Søer har under brunsten ikke mindre behov for at kunne bevæge sig, end de har under drægtigheden. Det forholder sig tværtimod sådan, at søerne under brunsten har ekstraordinært stort behov for at kunne bevæge sig på grund af deres hormonelt styrede rastløshed og opbrudte døgnrytme, som beskrevet i lovforslagets bemærkninger. Ud fra en velfærds-mæssig vurdering og viden om søernes adfærd, er det derfor paradoksalt at give mulighed for fiksering netop under brunsten.

Fødevarerministeriet begrundet tilladelsen af fiksering "*når det vurderes at dyret på grund af sin adfærd kan skade sig selv eller andre dyr*" med hensynet til at undgå alvorlige skader, især benskader. Denne argumentation er uforståelig af to grunde:

- 1) Det beskrevne hensyn opnås fuldt ud ved at sætte de pågældende dyr i stier for sig selv eller i stier med få andre individer, sådan som loven tilsiger for resten af opholdet i løbe-kontrolafdelingen og i drægtighedsperioden, når der er tale om aggression, sygdom eller skader. Ifølge arbejdsgruppen om hold af svin drejer det sig under alle omstændigheder kun om få individer, der har behov for at komme væk fra flokken, hvorfor der en gang for alle bør gøres op med den lidelsesvoldende fiksering.
- 2) Dyrenes Beskyttelse har set nærmere på, om der er belæg for påstanden om, at søer får benskader af at gå løse under brunsten². Dette var tilsyneladende tilfældet i ældre undersøgelser med konkurrenceprægede mere ressourcetilfældige systemer (disse gled ud efterhånden som der kom erfaring med søer i løsdrift). I dag er "en æde-boks per so" det fremherskende system og det er da også i dette system, at rutinemæssig fiksering vil skulle anvendes, da der her til hver so er en boks med mulighed for låsning bag soen og dermed fiksering. I Videncenter for Svineproduktions undersøgelser af dette system sker udtagning kun i meget lille omfang på grund af benproblemer. Det sker alt-overvejende på grund af manglende brunst, hvilket er tæt knyttet til management og udsætningsstrategi. I den ene undersøgelse tages mindre end 1 pct. ud af flokken på grund af benproblemer (Meddelelse 698, 2005) og i den anden tages 1-2 pct. ud (Meddelelse 697, 2005). Der blev ved sammenligning med fiksering taget så lidt som 0,8 pct. flere søer ud på grund af benproblemer, når søerne var løse, end når de var fikseret. En så lille forskel tyder ikke på, at der er statistisk flere søer, der skal tages ud på grund af benproblemer, når søerne er løse end når de er fikseret, og fiksering er under alle omstændigheder et voldsomt middel at sætte ind, når benproblemerne forekommer i så lille et omfang (vel og mærke når stalden er indrettet med ordentligt skridsikkert gulv og flugtmuligheder, hvilket rimeligvis må lægges til grund i lovgivningsprocessen, fordi den fornødne erfaring og viden om indretning af systemerne allerede findes). I overensstemmelse hermed skriver Århus Universitet i vidensgrundlaget til arbejdsgruppen, at evt. øget udtagning i løsdrift først og

² Se Dyrenes Beskyttelses rapport "Hold af svin – en industriel produktion" side 34
<http://www.dyrenes-beskyttelse.dk/sites/default/files/landbrugsdyr/svin/Svinerapport2011.pdf>

fremmest er et managementproblem forbundet med at opdage brunsten og ikke med benskader hos søerne.

Brug for mere plads

De nuværende krav til opstaldning af grupper af søer lægges til grund for arealkrav i løbe-kontrolafdelingen. Dyrenes Beskyttelse mener, at der bør stilles krav om mere plads til søerne, da der som beskrevet i arbejdsgrupperapport om hold af svin er brug for ekstra plads til hensigtsmæssig afvikling af brunstadfærden samt rangordendannelse.

Brug af termen goldsøer er forvirrende

Af mere teknisk karakter skal det bemærkes, at brugen af termen goldsøer ikke i alle tilfælde virker hensigtsmæssig/dækkende. Goldso defineres som "en so fra fravæning og indtil løbning". Når en so må fikseres i 3 dage i den egentlig brunstperiode, jf. § 5 nyt stk. 1, skal det så forstås sådan, at den skal være løs straks efter løbning? Hvis dette ikke er tilfældet bør den bredere term "søer" eventuelt benyttes. Tilsvarende gør sig gældende i ændringen i § 7a. Det forekommer endvidere, at goldsøer mangler at blive nævnt i § 6 stk 1, 2 og 3, da søerne også vil skulle opholde sig i de omtalte løsdrift-systemer forud for løbning.

Vedr. § 2:**Snarlig ikrafttræden er positivt**

Dyrenes Beskyttelse hilser den snarlige ikrafttræden for nybyggerier og større ombygninger velkommen. Dyrenes Beskyttelse er enige med Fødevareministeriet i, at lovkravet af hensyn til søernes velfærd bør indføres allerede 1. januar 2015, så der ikke kan spekuleres i byggerier til fikserede søer i en længere årrække. Dyrenes Beskyttelse støtter således, at kravet indføres før end det af arbejdsgruppen om hold af svin anbefalede.

Dyrenes Beskyttelse bemærker endvidere, at ministeriet i bemærkningerne til lovforslaget har gjort sig en række overvejelser om, hvornår byggerier skal betragtes som nybyggerier og ombygninger, der er omfattet af forbuddet. Dyrenes Beskyttelse finder det prisværdigt, at ministeriet på forhånd har anlagt en restriktiv opfattelse således, at der ikke i større omfang kan spekuleres i at opretholde fiksering af søerne i nybyggerier og større ombygninger.

Alt for lang overgangsperiode for eksisterende anlæg

For eksisterende anlæg træder forbuddet mod fiksering først i kraft 1. januar 2035. Dyrenes Beskyttelse finder overgangsperioden uacceptabelt lang. Da den danske regel om løse drægtige søer blev indført i 1999 gjaldt en overgangsperiodeovergangsperiode på 15 år. Denne blev imidlertid overhalet af EU's krav om løsdrift i drægtighedsstalden som i 2003 medførte en overgangsperiode på 10 år. Dyrenes Beskyttelse er uforstående overfor, at man på den ene side indfører et forbud mod fiksering med henvisning til de meget alvorlige velfærdsmæssige konsekvenser for dyrene og på den anden side giver en overgangsperiode, der er markant længere, end hvad der hidtil er set. Der er i høringsmaterialet ikke forklaret hvorfor perioden er forlænget i forhold til indførsel af krav om løse drægtige søer. Efter Dyrenes Beskyttelses opfattelse bør overgangsperioden være kortest muligt og maksimalt 10 år.

Med venlig hilsen

Britta Riis, direktør

Birgitte Iversen Damm
Dyrlæge, Ph.D., projektleder svin